

SÜMEG TELEPÜLÉSI ÉRTÉKTÁR

Sümegei Tóth Tivadar költészete

Összeállította:

Torma Kinga

2019

Javaslat a Sümegi Helvi Értéktárba történő felvételhez

I.) A javaslattevő adatai:

1. A javaslatot benyújtó (személy/ intézmény/ szervezet/ vállalkozás) neve:

Kisfaludy Sándor Emlékház, Torma Kinga

2. A javaslatot benyújtó személy vagy kapcsolattartó adatai:

Név: Torma Kinga

Cím: 8330 Sümeg, Öreghegyi utca 10.

Tel.: 70/9470997

E-mail: tormakingasumeg@gmail.com

II.) A települési érték adatai:

1. A települési érték megnevezése:

Sümegi Tóth Tivadar költészete

2. A települési érték kategóriák szerinti besorolása:

Kulturális örökség

3. A települési érték fellelhetőségének helye:

Címe: 8330 Sümeg, Kisfaludy tér 2.

Műemléki azonosító: 10303

Törzsszám: 5297

Helyrajzi szám: 1427

4. A települési érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása (a sorok bővíthetők)

Sümegi Tóth Tivadar költő. Sümegen született 1910. november 19-én – a földnélküli földműves család hatodik, egyben utolsó gyermekeként. A nehéz körülmények ellenére a szülők minden gyermeküket taníttatták, így Tivadar is elemi iskolába került, majd ennek elvégzése után beírták a sümegi Magyar Királyi Állami Kisfaludy Sándor Főreáliskolába. Ez idő tájt születtek első versei.

Hamarosan érezte, hogy nem tartozik a sors kegyeltjei közé. Belső érzései fellázadtak az őt ért igazságtalanságok ellen, és szülei intelmei ellenére otthagyta az iskolát. A hatodik osztály elvégzése helyett a verseknek szentelte minden idejét, melyek rendszeresen megjelentek a helyi „Sümegi Újság” című lapban. Hamarosan megérett benne az elhatározás, s 1931-ben, 21 éves korában elhagyta a szülői házat, s a fővárosba ment szerencsét próbálni.

Először bátyjánál lakott, de hamarosan önállósította magát, s saját – bár igen szegélyes – albérletekben lakott. Verseit egyelőre nem tudta kiadatni, ezért saját kezűleg írt, vagy gépelt, összefűzött füzetekben próbálta őket terjeszteni – több kevesebb sikerrel.

Önálló verses kötete nem is jelent meg soha, ám műveit számos antológiában, népszerű lapban (pl.:Színházi Élet) olvashatta a közönség. Ekkor már a Sümegi Tóth Tivadar nevet használja. A nélkülözés, a rossz szálláskörülmények fiatalon elültették szervezetében a betegség csíráit.

Az 1930-as évek közepén egy barátja meghívja Debrecenbe. Ott ismerkedett meg Fabó Annamáriával, akivel 1938-ban házasságot is kötöttek. Élete ezután kissé nyugalmasabb lett, köszönhetően annak is, hogy rendes állást kapott az Országos Társadalombiztosítási Intézetben.

1940 nyarat felesége rokonainál töltötték Mezőtúron. Bemutatták az ott tartózkodó Móricz Zsigmondnak, aki rögtön pártfogásába vette a fiatal költőt. Elkezdte közölni verseit az általa szerkesztett „Kelet Népe” című folyóiratban. Nemsokára más neves alkotók, köztük Németh László is felfigyelt tehetségére. „Ki ez a költő? Nagyon figyelni kell rá!” – írta Móricz egy levelében.

Sajnos a felfedezés kissé későn jött: állapota ekkorra már olyan rosszra fordult, hogy 1941-ben a Budakeszi Erzsébet Tüdőszanatóriumba kellett vonulnia. Itt is folytatta az írást, s verseiben búcsúzott az élettől, s köszöntötte a halált. Ezért Móricz a „halál költőjének” nevezte.

1942 tavaszán édesanyja elérte, hogy hazaszállítsák nagybeteg fiát. Így az nem egy rideg szanatóriumi ágyon, hanem a szülői házban hunyhatta le örökre szemét 1942. augusztus 15-én.

Móricz a Kelet Népe szeptemberi számában személyes hangú nekrológot írt a sümegi költőről. Verseinek gyűjteményes kötete 1995-ben jelent meg „Életért kiáltok” címmel a Sümegi írások című sorozatban.

Móricz Zsigmond nekrológja, gondolatai Sümegi Tóth Tivadarról:

„Oly halk és szelíden mosolygó volt, mint mind, akikkel az élet, tehát az embertársak mindent nyugodtan tehetnek, sem isten, sem ember soha elégtételt nem ad...”

Szerény volt, szerényen élt, szerényen alkotott – és szerényen halt meg. Középtermetű, törékeny alak volt. Művészfrizurát viselt, vagyis vékony szálú, sötét haját a nyakszirtjéig növesztette, meglehet azért is, hogy ne kerüljön pénzébe a borbély. Bajusza fekete volt, és fekete a szeme is; arca sápadt, beesett, nemes vonású. Sötét öltönyben járt, nyilván a hivatal miatt, de jelezni akarta, hogy nem egyszerű hivatalnok. Csokornyakkendőt kötött, laza omlásút, pöttyöset, amelyet a festők is vagy a bohémabb színészek viseltek akkoriban. Mindemellet viselkedésében nem volt semmi modorosság.

5. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett (a sorok bővíthetők)

Sümeg olyan település, ahol régen és ma is számos művész él és alkot. Tóth Tivadart Sümeg város híres szülöttei közé soroljuk, kit Móricz Zsigmond a 20. századi realista prózairodalom legismertebb alakja fedezett fel, s vette pártfogásába. Munkássága példaértékű – szerényen élt és alkotott, hányatott sorsáról népies ízű, fanyar hangulatú versei tanúskodnak.

A sümegi városi temetőben nyugszik, a városban utca viseli a nevét, és szülőházán tábla őrzi emlékét.

6. A települési értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (honlapok, kiadványok):

Könyvek:

- Sümegi Tóth Tivadar Versek
- Életünk Irodalmi és Művészeti Antológia
- Sümegi Tóth Tivadar eddig fellelt írásainak összes gyűjteménye
- A Kelet Népe 1935-1942 (Kossuth Könyvkiadó)
- Sümegi Tóth Tivadar Költő irodalmi anyagának gyűjteménye
- Költők Könyve
- Sümegi Tóth Tivadar Versek (kézzel írott)
- Móricz Zsigmond a Kelet Népe szerkesztője Levelek I. (Petőfi Irodalmi Múzeum)
- Sümegi írások 7. Sümegi Tóth Tivadar versei – Életért kiáltok

Online:

<http://sumegonline.hu/hirek/ablak-sumeg-varos-magazinja-2016-11-30/>

<http://sumegonline.hu/hirek/idoszaki-kiallitas-a-kisfaludy-emlekhazban/>

<https://www.veol.hu/sumeg/vegunk-peldat-a-kolto-eleterol-1801646/>

<http://www.ekmk.hu/lexikon/talalatok3.php?beture=S%C3%9CMEGI%20T%C3%93TH%20Tivadar>

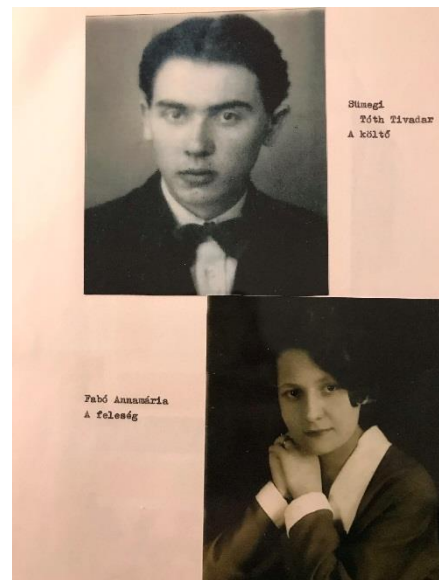
https://library.hungaricana.hu/en/view/Eletunk_1969/?pg=115&layout=s

<http://www.nagykar.hu/keptar/1268/25469.html>

III.) Mellékletek:

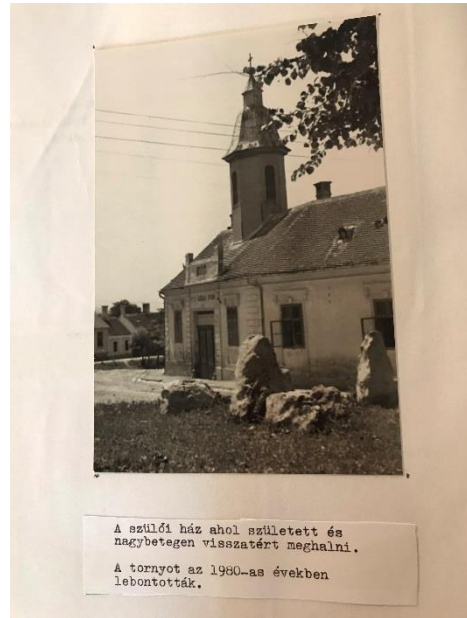
1. A települési érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja (film, videó)

Fénykép dokumentáció:

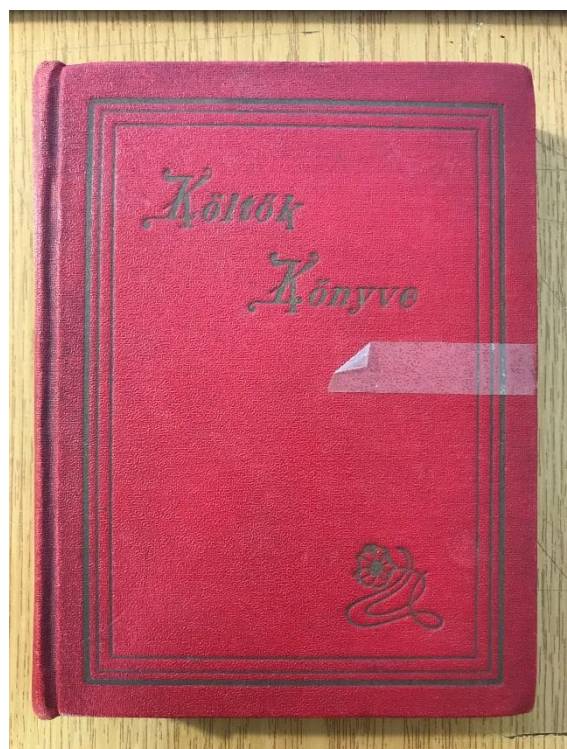
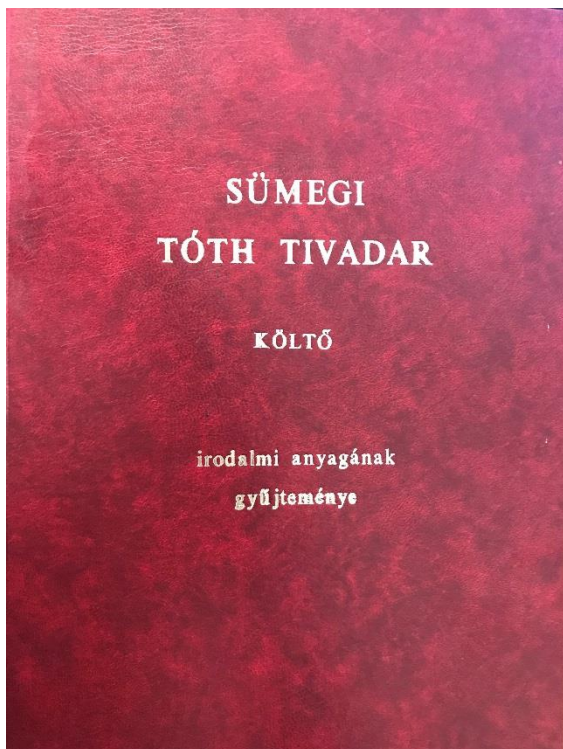

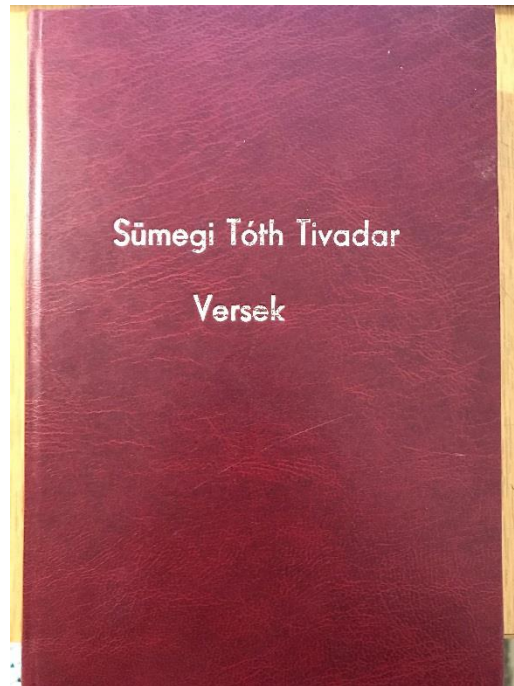

Kocsis Anna a szülők Tóth Orbán

A szülői ház ahol született és nagybetegen visszatért meghalni.
A tornyot az 1980-as években lebontották.

Videó:

<https://www.youtube.com/watch?v=kviIJFtiUnc>

2. A javaslatot támogató és ajánlólevelek